

מראי מקומות - פסחים פה.

חשודים שלא יודיעו לבעלים שנתפגלו, כדי שלא יהיו מתרעמין על הכהנים, אלא יהיו עד שנעשה נותר ושוב ישרפו אותו, שיחשבו הבעלים שנשרף רק משום נותר. ולכן גזרו על הפיגול שיטמא את הידים, ועל כרחם ישרפוהו, כדי שלא יטמא את מי שנוגע בו.

ו. משום חשדי כהונה

פירש רש"י, שכיון שחשודין לפגל קרבן משום איבה, גזרו על הפיגול שיטמא את הידים. והקשה החזון איש (ידים סי' ז ס"ק י"ד), שהלא אין טומאת ידים במקדש, ומשמע אפילו בפיגול ונותר. וכתב שלפי מש"כ הרמב"ם שאם נטמאו ידיו במקדש ונגע בקודש חוץ למקדש טמא, יש לומר שהדין שהמטמא את הידים הוא לענין חוץ למקדש, ומכאן ראייה לדעת הרמב"ם.

ז. ואי אמרת גזרו ביה רבנן טומאה כי חתיך ליה מאי הוי הא קמטמא לי

כתב החזון איש (ידים סי' ז ס"ק י"ד ד"ה כ' עוד) שמבואר כאן, שאף שתקנת חז"ל היתה לטמא הידים, מכל מקום פיגול ונותר טמאים הם אף לטמא אחרים. וכתב שהרמב"ם הכריע שהוא ראשון לטומאה, כיון שמטמא את הידים על כרחך הוא ראשון, וא"כ גם כלפי דברים אחרים דינו כראשון עיי"ש.

ח. והא קתני סיפא האוכלו הרי זה בלא תעשה

פירש רש"י, כפי שאמרו לעיל (כד) 'לא יאכל כי קודש הם' כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו. וציין בגליון הש"ס למה שכתב רש"י להלן (צ"ה), שהלא הוא 'ובשר בשדה טריפה', וצ"ע.

ט. בני חבורה זריזין הן ומזהר זהירי ביה

העיר הרש"ש, שהרי בסוף המסכת שנינו שנותר של פסח מטמא את הידים, ואין אומרים שבני חבורה מזהר זהירי. ותירץ, שהנותר אינו בחבורה, ולכן לא שייך בזה הסברא כל כך. עוד כתב, שסברא זו נאמרה רק לגבי דין יציאה מחבורה לחבורה, שהוא דין מיוחד לפסח, ועל זה אמרו שבני חבורה זריזין הן, ולא בדינים השייכים בכל קרבנות, ואפילו בדין יוצא השייך בכל קרבנות, דהיינו יוצא מירושלים, יש לומר שהוא טמא בפסח כמו בשאר קרבנות.

י. מחבורה לחבורה מנין

פירש רש"י, חבורה של שני פסחים בבית אחד. ובמנחת חינוך (מצוה ט"ו אות ג) כתב לדייק בדעת הרמב"ם שאף שהפסח נאכל בב' חבורות, מכל מקום אם התחיל לאכול בחבורה אחת שוב אסור לו להוציא אח"כ חתיכת בשר מחבורה לחבורה, והביא שכן הוא בתוס' לקמן (פ"ג). אולם מדברי רש"י שכתב חבורה של שני פסחים דקדק שהלאו הוא רק באופן זה.

יא. מחבורה לחבורה מנין

במנחת חינוך (מצוה ט"ו אות ד) נסתפק האם האיסור הוא דוקא במוציא מחבורה לחבורה אחרת, או שדי בכך שהוציא מחבורה הראשונה אף שלא הכניס לחבורה אחרת, עיי"ש מה שהאריך בזה. ומדברי רש"י שפירש בחבורה של שני פסחים בבית אחד משמע שאינו עובר אלא א"כ הביאו לחבורה של פסח אחר.

א. ומה אני מקיים ואכלו את הבשר בבשר שעל העצם פירש רש"י, אבל מוח לא, שאין להעמיד במוח ועל ידי גחלת, לפי שלא תדרוש התורה דבר שיכול לבא לידי תקלה, שמא פקע. והקשה הלקח טוב (כלל ח אות י"ב) שהרי חשש זה שמא פקע הוא חשש דרבנן, כפי שדימתה הגמרא לעיל למבעוד יום אטו משחשיכה, ואם כן מדוע כתב רש"י שאין להעמיד הפסוק בגחלת משום חשש שיפקע, והרי מן התורה אין חוששים לזה. וביאר שכוונת רש"י היא שאף שהתורה אינה אוסרת איסורי גזירות וחששות, מכל מקום לא תצוה התורה לעשות מעשה הגורם תקלת עבירה, ומזה אנו יודעים שלא זו היא כוונת התורה.

ב. ולא תתמה שהרי יבא עשה וידחה לא תעשה

הקשו התוספות, כיצד אמרו שהעשה ידחה את הלא תעשה, הלא אין זה בעידנא. עוד הקשו שהרי אפשר לקיים שניהם ע"י גומרתא, שאין בה משום שבירת עצם. ותירצו, שלפי רבא שהאיסור משום הפסד קדשים מובן שאי אפשר לקיים שניהם. ולכאורה קושייתם הראשונה לא נתיישרה, שאין זה בעידנא.

ובפסקי תוס' בזבחים (אות ס"ט) כתוב, שכשאי אפשר לקיים העשה בענין אחר, אין צריך בעידנא, אלא העשה דוחה הלאו גם אם אינו בעידנא. ובביאור הדברים כתב הטורי אבן (חגיגה ב: ד"ה לישא) שכיון שאי אפשר לקיים העשה בלא דחיית הלאו, הרי דחיית הלאו היא כמו הכשר מצוה, ומגוף המצוה תחשב, ולכך היא דוחה הלאו. והשפת אמת (סוף הל' קרבן פסח) ביאר כוונת פסקי תוס', שעשה זה לאכול הבשר שבתוך העצם לעולם אי אפשר לקיימו אלא על ידי שבירת העצם, ולכך דנים את השבירה עצמה כמצות עשה, משא"כ בכל עשה שרק עתה בדרך מקרה אי אפשר לקיימה רק על ידי שיעבור הלאו, בזה אומרים שאינו דוחה כשאינו בעידנא.

ג. שהרי יבא עשה וידחה לא תעשה

ע' לעיל (פ"ג) שהובאה קושיית רעק"א, שהרי אפשר לקיים שניהם, שישבור העצם ע"י גוי או קטן, ובמש"כ הקובץ שעורים (ר"א) לתרץ.

ד. שהרי יבא עשה וידחה לא תעשה

כתב השאגת אריה (י"צ), שמסוגייתנו מוכח שמצות אכילת פסח היא לאכול את כל הקרבן פסח, שאם לא כן מדוע אמרו יבא העשה וידחה הלאו, הרי יכול לאכול בשר אחר, ולא מבשר המוח, אלא ודאי שיש מצוה לאכול כל הקרבן פסח, ועל זה אמרו ידחה העשה את הלאו.

אבל המנחת חינוך (מצוה קל"ד אות ב) דחה הראייה, שכוונת הגמרא שמה שנאמר בפסוק 'ועצם לא תשברו בו', משמע אפילו אם אין כזית לכל אחד מהמנויין אלא עם בשר שבמוח, ועל זה מקשה הגמרא שהעשה ידחה את הלא תעשה.

ה. משום חשדי כהונה

פירש רש"י, שחשודין לפגל הקרבן משום איבה. והקשו התוספות, שאם כן לא יחוש גם לדיני טומאה, וכתבו, שטומאה חמורה להם. והאור שמח (שאר אבות הטומאה פ"ח ה"ג) ביאר באופן אחר, שאין כוונת הגמרא שחשודין לפגל הקרבן, אלא שאם נתפגל הקרבן,